Polynomifunktion kasvaminen ja väheneminen

- (Polynomi)funktion f kulkua voidaan tutkia sen derivaattafunktion f' avulla.
- Derivaattafunktion arvoista $f'(x)$ voidaan päätellä millä väleillä funktio f on aidosti kasvava tai aidosti vähenevä
- Kuvan esimerkissä derivaattafunktio saa negatiivisia arvoja (on x −akselin alapuolella) välillä $]-1, 3[$. Tällöin funktio f on aidosti vähenevä suljetulla välillä $[-1, 3]$.
- Vastaavasti derivaatta saa positiivisia arvoja, kun $x < -1$ tai $x > 3$, jolloin f on aidosti kasvava, kun $x \leq -1$ tai $x \geq 3$.

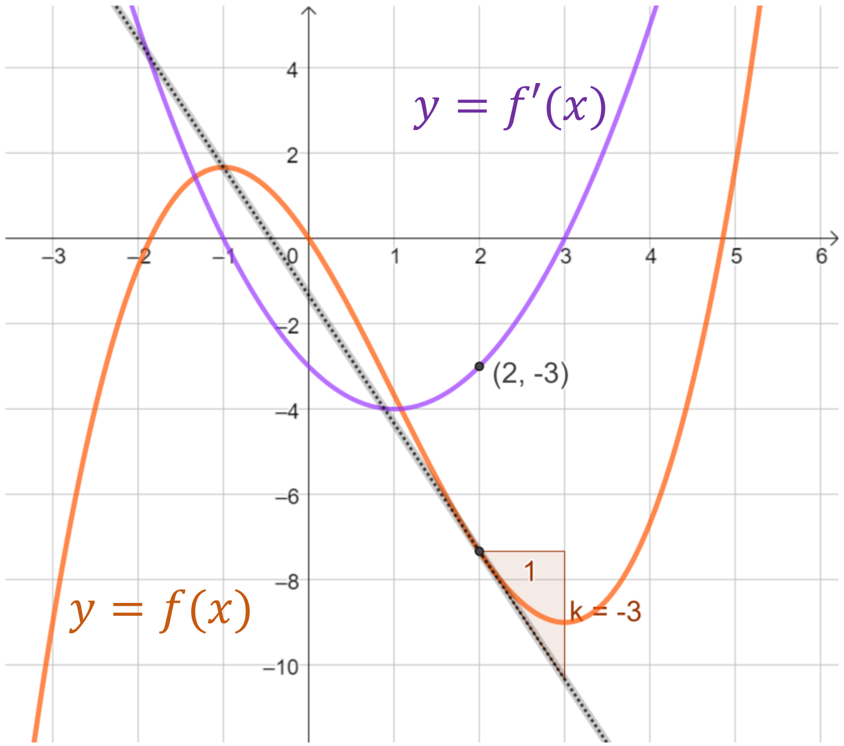

Huomaa, että välin päätepisteet kuuluvat mukaan alueisiin, joissa funktio on aidosti kasvava tai vähenevä.

- Päättely voidaan yleistää kaikille derivoituville funktiolle f:
- Jos $f'(x) > 0$ tietyllä välillä lukuun ottamatta yksittäisiä kohtia (ns. *terassikohtia*), joissa $f'(x) = 0$, niin f on aidosti kasvava tällä välillä.
- Jos $f'(x) < 0$ tietyllä välillä lukuun ottamatta yksittäisiä kohtia, joissa $f'(x) = 0$, niin f on aidosti vähenevä tällä välillä.
- Jos $f'(x) = 0$ tietyllä välillä, niin $f(x)$ on vakio tällä välillä.

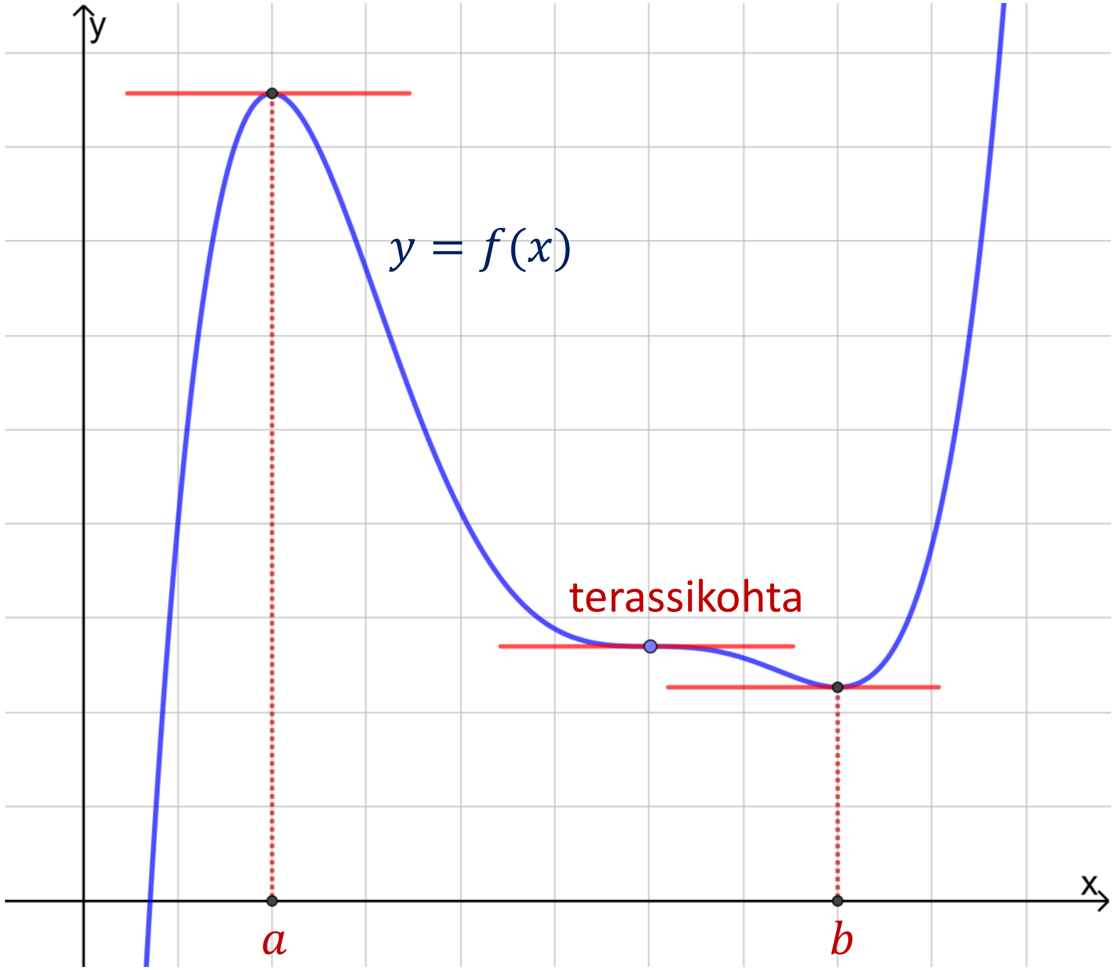

Funktio f on aidosti vähenevä välillä $[a, b]$.

- Funktion kulkua voidaan havainnollistaa *kulkukaavion* avulla.
- Kulkukaavioon tulee derivaattafunktion f' merkit ja funktion f kulkusuunnat (ks. oppikirja s. 85)
- Derivaattafunktion merkkiä varten pitää ensin selvittää derivaatan nollakohdat
- Polynomifunktio ei voi vaihtaa merkkiään muualla kuin nollakohdissaan, joten nollakohtien välillä merkki on aina sama. Tämä voidaan usein päätellä derivaattafunktion muodosta tai selvittää *testipisteellä* eli testaamalla jollakin välin pisteellä, minkä merkin derivaattafunktio saa kyseisellä välillä.

t. 312, s. 90

Tutkitaan funktion kulkua derivaatan avulla.

Derivoidaan funktio $h(x) = x^6 - 2x^5 - x^4 - 2$.

$h'(x) = 6x^5 - 10x^4 - 4x^3$

Ratkaistaan derivaatan nollakohdat (eli yhtälö $h'(x) = 0$)

$h'(x) = 6x^5 - 10x^4 - 4x^3 = 0 \quad \Leftrightarrow 2x^3(3x^2 - 5x - 2) = 0$

Tulon nollasäännön perusteella $2x^3 = 0 \Leftrightarrow x = 0$ tai $3x^2 - 5x - 2 = 0$

Käytetään toisen asteen yhtälön ratkaisukaavaa:

$$x = \frac{5 \pm \sqrt{(-5)^2 - 4 \cdot 3 \cdot (-2)}}{2 \cdot 3} = \frac{5 \pm 7}{6} = \begin{cases} 2 \\ -\frac{1}{3} \end{cases}$$

Derivaatan nollakohdat ovat $x = -\frac{1}{3}, x = 0$ ja $x = 2$.

Laaditaan kulkukaavio. Testataan derivaatan merkit eri alueissa testipisteillä

	(−1)	$-\frac{1}{3}$	(−0,1)	0	(1)	2	(3)	x
$h'(x)$	-		+		-		+	
$h(x)$	↘		↗		↘		↗	

Kokeen A-osassa apuna kannattaa käyttää editorin taulukkoa (array).

		$-\frac{1}{3}$		0		2	
$h'(x)$	$-$		$+$		$-$		$+$
$h(x)$	$\searrow$		$\nearrow$		$\searrow$		$\nearrow$

Kulkukaavion perusteella funktio h on aidosti vähenevä, kun $x \leq -\frac{1}{3}$ tai $0 \leq x \leq 2$ ja aidosti kasvava, kun $-\frac{1}{3} \leq x \leq 0$ tai $x \geq 2$.

SpeedCrunch:

g(x)=6x^5-10x^4-4x^3

g(-1)
= -12

g(-0.1)
= 0,00294

g(1)
= -8

g(3)
= 540